

VEDLEGG J -06

**BOTANISK BEFARING I OMRÅDET
'VÆRSTE OMR. 7',**

Kråkerøy, Fredrikstad kommune

En oppdragsrapport til Griff Arkitektur as, Fredrikstad

Jan Ingar I.Båtvik

Carex-Bioprint
September 2009

OPPDRAKSGIVER

Oppdraget ble gitt av Griff arkitektur as ved Geir Hermansen i e-post av 18. august 2009 etter ønske fra Fredrikstad kommune ved fagleder Tor Christiansen. Begge takkes herved for både oppdraget, tilsendt kartmateriale og godt samarbeid.

Det ble avholdt en befaring av området, 11. august 2009, hvor Hermansen og Christiansen var til stede sammen med virksomhetsleder Lasse Henriksen og byggesaksbehandler Trond Berg Mathisen, begge fra Fredrikstad kommune. Et resultat fra denne befaringen var at områdets eventuelle botaniske/ biologiske verdier burde kartlegges bedre. Undertegnede fikk derfor oppgaven med å se nærmere på arealets naturfaglige verdier.

HENSIKT

Det har i flere år vært arbeidet med bygge- og utviklingsplaner av gamle arealer som tidligere Fredrikstad Mekaniske Verksted (FMV) benyttet. Det arbeides nå med byggetrinn 1 hvor arealet 'Værste omr.7' inngår.

Innenfor dette arealet inngår et skogsparti med manglende undersøkelser av naturfaglige verdier, sjeldenheter, interessante utforminger etc. ved siden av et grusareal en heller ikke kjenner til om kan ha rester etter ballastplanter eller annen interessant vegetasjon.

En hovedoppgave vil da være å se nærmere på:

- avklare status og tilstand på registrert/formålsdefinert grønnstruktur/ biotop.
- befare omfang og utbredelse av grønnstruktur pr.dd.
- befare vegetasjonsinnhold/type/omfang "edelløvsskog" på stedet.
- gjennomgang av forslag til redusert areal av omfang grønnstruktur/biotop.
- Evt vurdering av tiltak og videre prosess mht planlagt rammesøknad og reguleringsendring.

Det er særlig skogspartiet som synes viktig å se nærmere på, ikke minst kantsonene da grusarealene er så berørt at det knapt kan finnes noe av interesse mellom hauger av grusmasser og planerte grusarealer.

METODE

Området ble inventert den 22. august 2009, en dag med godt inventeringsvær.

Hovedvekten ble naturlig nok lagt på området som fortsatt er grønt, men det ble også søkt etter planter i og mellom grushauger samt på de planterte grusarealer innenfor dette området.

Hovedvekten ble lagt på botaniske forhold da fugler og virvelløse dyr ikke var naturlig å benytte mye tid på i august og med de forstyrrelser som allerede preger området. Det ble laget en botanisk liste over observerte planter, men bare utdrag av denne er presentert i rapporten. Enkelte trær ble målt da det finnes eksempler på relativt betydelige dimensjoner for enkeltarter, samt at spredte observasjoner omkring fuktighetsforhold og bergformasjoner ble notert.

BELIGGENHET AV 'Værste omr. 7'

Arealet ligger nord på Kråkerøy i Fredrikstad kommune, knapt 400 m VSV for gangbroa på Kråkerøy fra byens sentrum. Det er her tatt utgangspunkt i kartet på forsiden av rapporten som viser skraverte grøntarealer og inntegninger av mulig bebyggelse som forslag til en reguleringsendring. Det aktuelle arealet, angitt i UTM-koordinater (WGS84) strekker seg fra SV til NØ fra ca PL 0997-1016,6509-6522 og fra SØ til NV fra ca PL 0995-1004,6515-6522. Kartet viser at noe av grøntarealene vil bli berørt av reguleringsplanen slik den er tegnet.

I dag framstår arealet med store, planerte, gruslagte partier omgitt av en grønn skog i SSØ, ifølge oppdragsgiver kalt en edelløvsskog. Smale partier av grønt finnes også langs arealets NØ-del.

RESULTAT

Da totalarealet består av svært ulik natur fra gruslagte flater til skog med til dels store enkelttrær, er det naturlig å dele opp beskrivelsen i tre deler.

a. Grusarealene

I dag er det lite levende liv å finne på selve grusflatene. Innimellom grusflatene er det små søkk hvor enkeltstående planter har funnet feste. Det meste av dette er tilfeldige, nitrofile ugressarter som kvassdå *Galeopsis tetrahit*, burot *Artemisia vulgaris*, haredylle *Sonchus oleraceus* og hvit steinkløver *Melilotus albus*, men det ble også funnet spredte eksemplarer av den ettårige småtorskemunn *Chaenorhinum minus* som er innkommet i relativt ny tid i norsk natur. De eldste funn fra vårt fylke stammer fra ballastplassen ved 'Græsvig Brug' i 1879 (if. innsamlinger som oppbevares i nordiske, naturhistoriske museer). På Kråkerøy ble den først registrert få år etterpå, fra 'Røds Brug' i 1890. Fra ny tid er småtorskemunn kjent fra grusplasser og veikanter fra flere kommuner, men de eldste funn fra fylket stammer fra dette området. Småtorskemunn er ikke nasjonalt eller regionalt rødlistet, men en kunne likevel ønske at arten kunne vies noe oppmerksomhet som en lokal attraksjon når området nå blir mer bebodd for å sette lokale biologiske verdier mer i fokus i pakt med den nye, nasjonale Naturmangfoldsloven som trådte i kraft fra 1. juli 2009.

I dag skal en ikke vente å finne særlig interessant vegetasjon på de berørte grusflatene, flater som er større i utbredelse enn kartet på forsiden av rapporten da dette er noen år gammelt (fra 2007). Ideelt sett burde området vært inventert før all grusen ble lagt utover arealene. En kunne eventuelt flyttet de mest spennende artene om det var uunngåelig at området skulle planeres med ny grus. Denne muligheten går man glipp av ved at inventeringen ble aktivert så sent i prosessen. Det er likevel grunn til å tro at småtorskemunn kan klare seg innimellom grusflatene bare det finnes gruskanter eller andre sanddekte skråbakker uten for sterk konkurranse og innblanding fra annen vegetasjon.

b. Skogen

Skogteigen i sørøst har stått ganske urørt i noen tiår. En forklaring på at den er så vidt lite berørt, er at det finnes runde svaberg i skogbunnen i nord, vest og sørvest. Ved enkelte av rundsuaene i skogen er det ganske fuktig, noe som tyder på at i alle fall deler av arealet har bra tilgang på vann på tross av tørre gruspartier og veier på alle kanter. En naturlig avgrensning mot grøntarealet synes således å være noen meter fra de markante svabergene i sørvest. Avstanden anbefales så stor at det blir plass til en kantsone med vegetasjon i mellom.

Adkomsten til arealet ifølge foreliggende planer kan true svabergene fra flere kanter, et forhold reguleringsplanen bør søke å unngå.

Svabergene er kledd med bringebær *Rubus idaeus*, blåbær *Vaccinium myrtillus*, smørbukk *Hylotelephium maximum*, stankstorkenebb *Geranium robertianum*, småsyre *Rumex acetosella*, sisselrot *Polypodium vulgare* og busker av einer *Juniperus communis*, altså en blanding av nitrofile, tørketålende og typiske skogsarter. Lenger øst og nordøst er skogbunnen kledd med den mer urbane arten skvallerkål *Aegopodium podagraria*, trolig et resultat av spredning fra ugrasfloraen omkring bebyggelsen i øst og sørøst.

Viktige elementer i skogen er de relativt storvokste trærne. Her finnes flere sommereik *Quercus robur* med en diameter i brysthøyde på 35-40 cm, samt et stort eiketre bare 10-15 m fra det gamle murhuset i skogen med en omkrets på ca 2,5 m. Enkeltstående, store ospetrær *Populus tremula*, furu *Pinus sylvestris* og noe rogn *Sorbus aucuparia* er verdt å nevne samt en ganske stor hestekastanje *Aesculus hippocastanum* ikke langt fra murhuset. I buskskiktet finnes fin undervegetasjon av hegg *Prunus padus*, kirsebær *Prunus cerasus*, ask *Fraxinus excelsior* og dunbjørk *Betula pubescens*. Skogen er således ingen egentlig edelløvskog da de typiske edelløvtrærne mangler (som alm *Ulmus glabra*, lind *Tilia cordata* og spisslønn *Acer platanoides*), men her finnes en relativt allsidig skog med trær av ulik alder og størrelse, et verdifullt kriterium i seg selv.

Trærne danner en viktig beskyttelse mot for stort vanntap i dette gruslagte området, og de må i størst mulig grad bevares. I feltskiktet under trærne finnes stedvis rikelig med liljekonvall *Convallaria majalis*, en populær og kjærkommen plante for mange med sin skjønnhet og duft.

I nordøst er det inntegnet en smal grønnsoner som delvis vil ivareta eksisterende vegetasjon med flere trær i tillegg til at det åpnes for enkelte nyetableringer av vegetasjon om ønskelig. Generelt er etablert vegetasjon over tid langt mer verdifull og artsrik enn nyetableringer på grunn av at nyanlagte grønne soner blir for lite variert i alder, artsinventar og størrelse på objektene. Likevel er det bedre trivselsmessig med en grønn, nyetablert stripe enn ingen. I eksisterende reguleringsplan er det positivt at en søker å ivareta flest mulig av trærne og de grønne soner som finnes i området.

Murhuset i nordøstkant av skogen er rester av et industribygg med uklar funksjon. Her finnes betydelige tørkeovner og opplegg for tungt oppheng i takkonstruksjonene. Det har åpenbart ikke vært i bruk på mange år og har setningsskader og sprekker flere steder. Uansett har ikke huset noen funksjon inne i et slikt grøntareal, ettertrykkelig adskilt fra sin opprinnelige funksjon. Huset bør derfor fjernes da det i tillegg kan oppfattes som en trussel for barns lek. Den mest skånsomme veien for å ta ned restene av dette huset og fjerne det fra grøntarealet, synes å være fra nord, som også er den korteste veien. De store trærne som finnes nær huset må i minst mulig grad berøres av at huset fjernes.

c. Kantsonene

Mellom skogspartiet og grusslettene vil det finnes jordsmonn for vegetasjon samt at lysforholdene er langt bedre enn inne i skogen. Dette gir rom for arter som trenger mer lys for sin trivsel samtidig som de har feste i jordsmonnet i skogens ytterkant. Typiske arter her er ugrasartene reinfann *Tanacetum vulgare*, svinemelde *Atriplex patula*, hestehov *Tussilago farfara*, lintorskemunn *Linaria vulgaris*, slyngsøtvier *Solanum dulcamara* og strandvindel *Calystegia sepium*, mens på tørrere partier finnes markjordbær *Fragaria vesca* og stripetorskemunn *Linaria repens*. Stripetorskemunn er en ballastplante i Norge med sine

førstefunn i fylket fra ballasten på Kråkerøy i 1880 (if. naturhistorisk museum i Oslo). Ved siden av småtorskemunn, er stripetorskemunn de eneste opprinnelige ballastplanter som utmerker seg som særlig interessante i området, dog er ingen nasjonalt eller regionalt rødlistet. Begge artene ble påvist i kantsonene.

Det er viktig at kantsonene bevares i størst mulig grad. Sonen danner en buffersone mot skogstræne og det bebygde eller omdisponerte arealer omkring grøntarealet. Er man interessert i å sørge for et allsidig artsinventar, er det også viktig at kantsonene opprettholdes og bevares i størst mulig grad enten man fokuserer på blomsterplanter, insekter eller fugl.

KONKLUSJON

Arealet 'Værste omr. 7' domineres av gruslagte flater, men med en grønn lunge i sør og sørøst og med en grønn stripe i nordøst. Arealet har i dag mindre grønne partier enn hva som synes på kartet. Grøntarealet viser markerte svaberg med enkelte fuktframspring omgitt av en kantsone. En bør søke å unngå og berøre disse svabergene da de representerer et naturdokument om isens og vannets arbeid i et ellers sterkt berørt område med mye sprengmasser, fjellskjæringer og andre endringer påført i de siste hundre år.

Skogen har særlige verdier knyttet til enkeltstående, store trær med et markskikt hvor blant annet liljekonvall kan finnes i fine bestander. Det ble ikke funnet nasjonalt eller regionalt rødlistete arter i området, men i kantsonene ble det registrert blant annet de klassiske ballastplantene småtorskemunn og stripetorskemunn, begge egnet på plakater i området for å gjøre kjent deres opprinnelse fra seilskutetiden og samtidig oppmerksomhet rundt deres forekomst i området som de eldste stedene i Norge hvor artene ble registrert.

Den smale grønne stripen i nordøst er verdifull som trivselsfaktor samtidig som en søker å ivareta en del verdifulle trær som finnes her i dag. Eventuelle suppleringer for å opprettholde en sammenhengende grønn brem, bør vurderes, men størst biologisk verdi har den etablerte vegetasjonen.

Murhuset i grøntarealet bør tas vekk. Fjerningen av dette industribygget må gjøres mest mulig skånsomt for ikke å skade de store eikene like ved, og for ikke å sette unødige store sår i skogbunnen. Det anbefales at skogen over tid og på egen hånd kan få ta tilbake området som murhuset i dag beslaglegger.

Det er sterkt ønskelig at skogen, inklusive en kantsone på noen meter fra svabergene i vest, bevares for ettertiden. All planlegging som vil berøre de nevnte verdier, anbefales justert slik at grøntarealet kan bli en liten grønn lunge i et ellers sterkt berørt område, men likevel viktig som trivselsfaktor både for en del uvanlige planter, som hekke- og oppholdssted for fugl og som et område hvor folk kan trives.

Grøntarealet vil likevel bli lite i forhold til befolkningen en kan forvente i området. Arealet er derfor sårbart om en tenker seg tilrettelegging av stier hvor lufting av hund, trimmere eller aktiv lek fra barn etc, kan skje. Det kan synes som om en ikke bør legge opp til kanalisering inn i skogspartiet, men heller satse på plakater og oppslag om grøntarealets verdi slik at interesserte finner veien inn på egen hånd. Biologisk har en skog med liten tilrettelegging eller parkmessige inngrep størst verdi, og skogsteigen i dette området viser i dag mange elementer i alderssammensetning og størrelser vi bør søke å ivareta i vår planlegging.